

Naar een mantelzorgbeleid in het hoger onderwijs België.

12 december 2023

Pieter Vanreybrouck & Freya Ponteur

steunpunt
mantelzorg

**HO
GENT**

Er is iets misgegaan

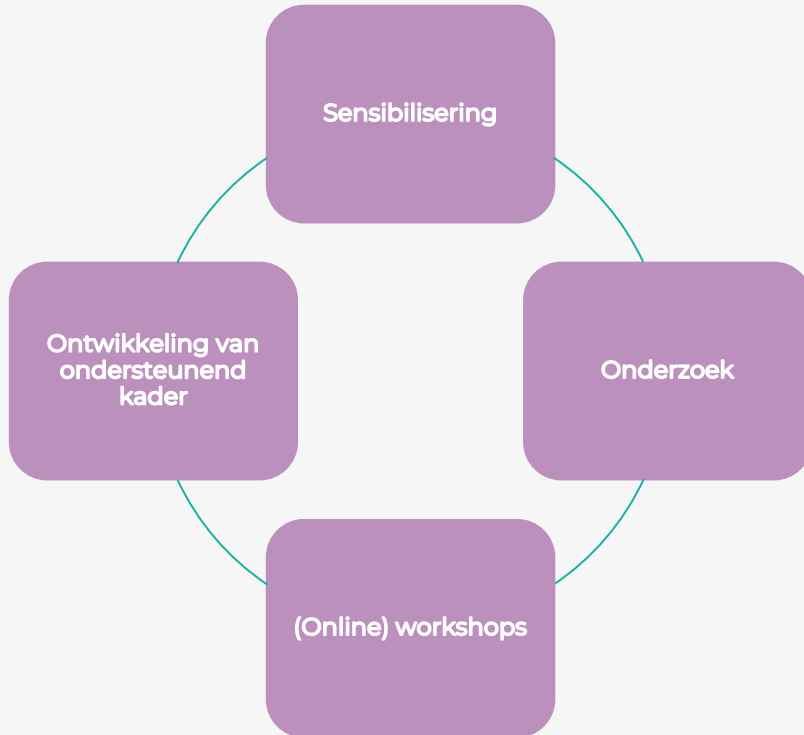
Controleer of u toestemming hebt om dit formulier te openen.

[Technische details](#)

Achtergrond.

- Heel wat studenten nemen een mantelzorgrol op
- Studenten mantelzorgers hebben een hogere kans op studievertraging en -uitval, in vergelijking met andere studenten
- Onderwijsgeevenden zijn zich er niet altijd van bewust dat studenten mantelzorger zijn voor een persoon met een zorg- of ondersteuningsnood

Co-design benadering.

Onderzoek.

- Interviews en focusgroepen studenten mantelzorgers (7)
- Online survey studenten mantelzorgers (105)
- Interviews en focusgroepen onderwijsgevenden en trajectbegeleiders (10)
- Online survey onderwijsgevenden (113)

Online survey studenten mantelzorgers.

Resultaten.

50%

Van de studerende mantelzorgers geeft aan dat ze worstelen met de combinatie studeren en mantelzorgen. Lessen volgen, opdrachten bolwerken en examens voorbereiden worden als moeilijk ervaren. Het zorgt voor vertraging in het studietraject en het heeft een invloed op het emotioneel welbevinden van de student.

"IK BEN VERSCHRIKKELIJK MOE EN ONGEMOTIVEERD OM VOOR SCHOOL TE WERKEN."

Anderzijds zijn er ook studenten waarvan de combinatie wel goed lukt en een positieve invloed heeft:

'MANTELZORG VERSTERKT MIJN RELATIE MET DE PERSOON WAARVOOR IK ZORG'

'MANTELZORG HEEFT EEN POSITIEVE INVLOED OP MIJN PERSOONLIJKE ONTWIKKELING'.

steunpunt
mantelzorg

HO
GENT

45%

"OMDAT IK HET GEVOEL HEB DAT
ZE MIJ NIET GAAN BEGRIJPEN,
DAT HET IETS ZWAARS IS VOOR
MIJ"

Van de studenten vertelt niets over hun situatie aan de opleiding. De voornaamste redenen hiervoor zijn:

- het telkens opnieuw moeten vertellen van hun mantelzorgsituatie;
- weinig gelegenheid om hun situatie te bespreken;
- het vermoeden dat anderen niet van betekenis kunnen zijn.

WEL OF GEEN MANTELZORGSTATUUT OP SCHOOL?

JA

- Dit moet geweten zijn.
- Geeft ademruimte/rust.
- Nodig voor zelfzorg.
- Standaard naar docenten toe.
- Zorgt voor begrip.
- Zorgt voor erkenning.

NEE

- Voelt als medelijden.
- Ik praat er niet graag over.
- Ik wil dit niet benadrukken.
- Ik wil niet anders behandeld worden.
- Ik zou niet het antwoord willen krijgen 'je hebt er geen recht op'.
- Ik heb het niet nodig.

MISSCHIEN

- Als er echt opvolging is.
- Het niet door iedereen geweten wordt.
- Als mensen echt luisteren.
- Als de zorg zwaarder wordt.

Conclusies en aanbevelingen.

- Studenten mantelzorgers hebben weinig vertrouwen in de ondersteuning die binnen een schoolcontext geboden wordt.
- Ondersteuningsmaatregelen tijdens de lesweken moeten vooral focussen op flexibiliteit in afspraken en het kunnen terugvallen op lesmateriaal bij afwezigheid.
- Belang van centraal aanspreekpunt voor ondersteuning.
- Aandacht voor examenbeleid.

Online survey onderwijsgeevenden.

Resultaten.

In totaal hebben **107** lesgevers van **HOGENT** en **Erasmushogeschool Brussel** deelgenomen aan de bevraging.

79%

Van de bevroagde lesgevers werd nog nooit geconfronteerd met een **vraag over** (de combinatie studie) en **mantelzorg**.

20%

Van de lesgevers kreeg ooit al een **vraag over** (de combinatie studeren) en **mantelzorg**:

- 79% werd aangesproken door de student zelf;
- 12,5% werd aangesproken door een trajectbegeleider.

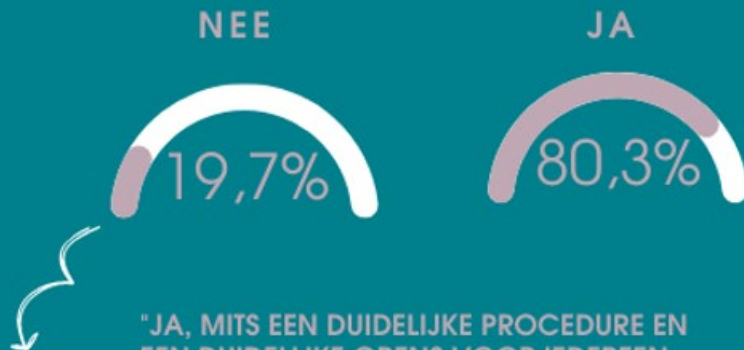

WAT IS ER NODIG VOOR ONDERWIJSONDERSTEUNEND BELEID?

- **Helder** overzicht van interne visie en beleid;
- Incalculeren **haalbaarheid** voor lesgevers;
- Ondersteunende **administratie**;
- Duidelijke **communicatie** tussen opleidingshoofd/trajectbegeleider en lesgevers over maatregelen die genomen worden.
- Zelf nascholing krijgen over dit thema.

WEL OF GEEN ZORGSTATUUT

?

"JA, MITS EEN DUIDELIJKE PROCEDURE EN EEN DUIDELIJKE GRENS VOOR IEDEREEN. EEN DUIDELIJKE OMSCHRIJVING VAN MOGELIJKHEDEN ZAL AL EEN BELANGRIJKE STAP VOORUIT ZIJN."

"IK WEET HET EIGENLIJK NIET, VOOR LESGEVERS IS HET VAAK NIET DUIDELIJK EN HET ZORGT VOOR EXTRA WERK."

Conclusies en aanbevelingen.

- **Studenten mantelzorgers blijven onder de radar**
- **Onderwijsgeevenden staan open voor verschillende onderwijsondersteunende maatregelen**
- **Een mantelzorgbeleid wordt best uitgewerkt binnen de specifieke kenmerken van de opleiding mits dit kadert in een hogeschool breed beleid**
- **Belang van trajectbegeleiders en voor STUVO**
- **Onderwijsgeevenden zijn voorstander van een apart statuut met duidelijke criteria en raadpleegbare achtergrondinformatie**

kom op adem

steunpunt
mantelzorg

Werking Steunpunt Mantelzorg:

- Informeren
- Waarderen en erkennen
- Sensibiliseren
- Verbinden
- Belangenbehartiging

steunpunt
mantelzorg

HO
GENT

WERKEN

LEVEN

MANTELZORGER

Wilt u de mantelzorg in combinatie met je job op lange termijn volhouden, is **ZELFZORG** een belangrijk aandachtspunt

Je mag met een gerust gevoel ook eens 'JA' zeggen tegen jezelf en op een bewuste manier keuzes maken.

Hier enkele vragen om in overweging te nemen:

- Heb je een haalbare planning? Er zijn maar 24 uur in een dag en ook je slaap is erg belangrijk!
- Komen er soms dingen op je af omdat jij een soort van 'antenne' hebt die heel goed aanvoelt wanneer iemand hulp nodig heeft of een probleem heeft?
- Doe je liever alles zelf of kan je ook dingen uit handen geven?
- Stel je je af en toe de vraag 'Moet ik dit eigenlijk (nu) doen?'. Kan het ook anders?

Hoe combineer je al deze rollen? Geen makkelijk evenwichtsvoering om je werk-mantelzorg-leven - balans onder controle te houden. Laat staan, voor jezelf te zorgen.

Naast deze taken heb je nog een job als werknemer, ambtenaar of zelfstandige, ben je nog mama, doe je het huishouden thuis, babysit je geregeld op je kleinkinderen, lid van een sportclub, verenigingen, ...

Je vindt een overzicht van het volledige aanbod en de financiële mogelijkheden op www.mantelzorgers.be.

THEMATISCHE VERLOFSTELSLS

VERLOF VOOR MEDISCHE BIJSTAND

Voorwaarden → Medisch attest arts
→ Familie tot de 2e graad

Duur → Max. 12 maanden per zorggever
→ Deeltyd/voltyds op te nemen

Aanvraag → Kennisgeving aan werkgever
→ Ingevuld aanvraagformulier bezorgen aan RVA

FALSIETIEF VERLOF

Voorwaarden → Medisch attest arts

Duur → Maximum 3 maanden
→ Deeltyd/voltyds op te nemen

Aanvraag → Kennisgeving aan werkgever
→ Ingevuld aanvraagformulier bezorgen aan RVA

MANTELZORGERLOF

Voorwaarden → Erkenning als mantelzorger met sociaal voordeel

Duur → 13 maanden/ voltyds
→ Deeltyd/voltyds op te nemen

Aanvraag → Kennisgeving + erkenningstest aan werkgever bezorgen
→ Ingevuld aanvraagformulier bezorgen aan RVA

KRISIS IK EEN UITKERKING?

• Een onderhandelingsruiming: Raadpleeg alle bedragen via www.rza.be

• Een aanmoedigingspremie: Surf naar www.vlaanderen.be voor meer informatie

Meer weten over de thematische verloven?
Surf naar www.vlaanderen.be

De erkenning als mantelzorger
www.steunpuntmantelzorg.be

TIJDSKREDIET / VLAAMS ZOR GKREDIET

Voorwaarden → 24 maanden anciënniteit

Duur → Deeltyd/voltyds op te nemen
→ Max. 31 maanden
→ Veringsmogelijkheden
→ Aanmoedigingspremie

Aanvraag → Kennisgeving aan werkgever
→ Ingevuld aanvraagformulier bezorgen aan RVA

Meer over tijdskrediet in de privésector?
www.vlaanderen.be/tijdskrediet-in-de-privesector

Meer over het Vlaams zorgkrediet in de openbare sector
www.vlaanderen.be/vlaams-zorgkrediet

Alle bedragen en formulieren zijn terug te vinden op www.rza.be of www.vlaanderen.be onder het tabblad 'documentatie'

ZORGVERLOF VOOR ZELFSTANDIGEN

Voorwaarden → Aangeloten voor 2 kwartalen
→ Sociale bijdragen betaald

Duur → Aanvraag per 1 tot 6 maanden
→ Deeltyd/voltyds op te nemen
→ Max. 12 maanden

Uitkering → Vast bedrag afhankelijk van je tewerkstellingsbezoek

Aanvraag → Attest verklaring op eer bij geschiedkundige onderzoekswijze en medisch attest arts indien niet bij social secretariaat

Meer informatie?
Informer bij je social secretariaat of surf naar www.socialsecretariaat.be/vlaams-zorgverlof-zelfstandigen

Hospitalisatie, ziekte of overgang van een gezinlid? Het is mogelijk om 31 dagen per jaar flexibel verlof te nemen. Verwijzing zo snel mogelijk je werkgever.

Troost bij verlies

SCHRIJF, DOEF, EN DENKBOEKE VOOR MANTELZORGERS EN HUN NAASTEN

Eerste Hulp Bij Zorgplanning

SCHRIJF, DOEF, EN DENKBOEKE VOOR MANTELZORGERS

Eerste Hulp Bij Mantelzorg

SCHRIJF, DOEF, EN DENKBOEKE VOOR MANTELZORGERS

Eerste hulp Bij Dementie

SCHRIJF, DOEF, EN DENKBOEKE VOOR MANTELZORGERS

Vragen van mantelzorgers

Tien meest bevraagde thema's (2023):

Het zorgbudget

Gemeentelijke mantelzorgpremie

Zorg-wonen

Opstart en informatie over thuiszorg

Andere financiële vragen

Werk en mantelzorg combinatie

Emotionele ondersteuning

Corona

Mantelzorgstatuut

Mantelzorgvakantie

Definitie mantelzorg (Vlaanderen)

- Zorgen voor een dierbare
- Een affectieve band
- Op geregelde basis
- Niet als beroep
- Niet als vrijwilliger

Jonge mantelzorgers

Jonge mantelzorgers zijn ...

- kinderen en jongeren tot 24 jaar
- die opgroeien met een zieke ouder, broer, zus of een ander gezinslid die bijzondere zorgen nodig heeft.

Meestal gaat het om thuiswonende kinderen die onder één dak wonen met het zieke gezinslid.

Jonge mantelzorgers

1 op 5 (21%) jongeren of kinderen tussen 11 en 18 jaar is jonge mantelzorger

→ 119.000 jongeren in Vlaanderen woont bij persoon met beperking of langdurige ziekte

→ 5% van de jongeren tussen 11 en 18 jaar zorgt minstens 4 uur/week voor persoon met beperking/ziekte (> 27.000 jongeren tussen 11 en 18 jaar)

1 op 3 van de jongeren tussen 18 en 25 jaar is jonge mantelzorger

Jonge mantelzorgers

Heeft veel gezichten:

De omvang, intensiteit en frequentie van de zorgtaken varieert sterk.

Dé jonge mantelzorger bestaat niet:

- Meer meisjes
- Meer jongeren uit niet-tweeoudergezinnen zijn JMZ
- Meer JMZ in B-stroom en Buso dan in ASO
- JMZ nemen thuis meer huishoudelijke taken op die niet tot standaardtaken behoren

Jonge mantelzorgers

Gevolgen:

- Negatieve gevolgen:
  - welzijnsgevoel,
  - lichamelijke en psychosociale gezondheidsproblemen,
  - gevolgen op school (resultaten, gedrag, pesten, ...)
  - studiekeuze ...
- Positieve gevolgen:
  - verhoogd, nauwe interne gezinsbanden en gevoelens van 'klaar zijn voor het leven'.
  - zelfvertrouwen
  - vroegrijpheid

Jonge mantelzorgers

(H)Erkenning als jonge mantelzorger:

- Term 'jonge mantelzorger' is niet gekend
- Herkennen zichzelf niet als jonge mantelzorger
- Worden niet (h)erkend als jonge mantelzorger (professionelen, leerkrachten, ...)

→ **Nood aan sensibilisering is hoog**

Ondersteuning jonge mantelzorgers is nodig

- Projecten in onderwijs
- Algemene sensibilisering

Rosalynn Carter

“Er zijn slechts vier soorten mensen in de wereld: zij die mantelzorgers geweest zijn, zij die mantelzorgers zijn, zij die mantelzorgers zullen worden en zij die mantelzorg nodig hebben.”

Workshops voor studenten mantelzorgers.

Praktisch:

- 2x per jaar en online
- Gegeven door Steunpunt Mantelzorg
- Opkomst: wisselend succes

Workshops voor studenten mantelzorgers.

Inhoud:

- Wat is mantelzorg?
- Balanceren tussen zorgen en studeren.
- Hoe zorg je voor jezelf?
- Welke diensten en organisaties kunnen ondersteuning bieden?
- Delen van tips en ervaringen.

Nieuwe en lopende projecten

Vlaams mantelzorgplan 2022 -2024

Sensibilisering

Ondersteuning
in secundair
onderwijs

Ondersteuning
in hoger
onderwijs

Week van de jonge mantelzorg

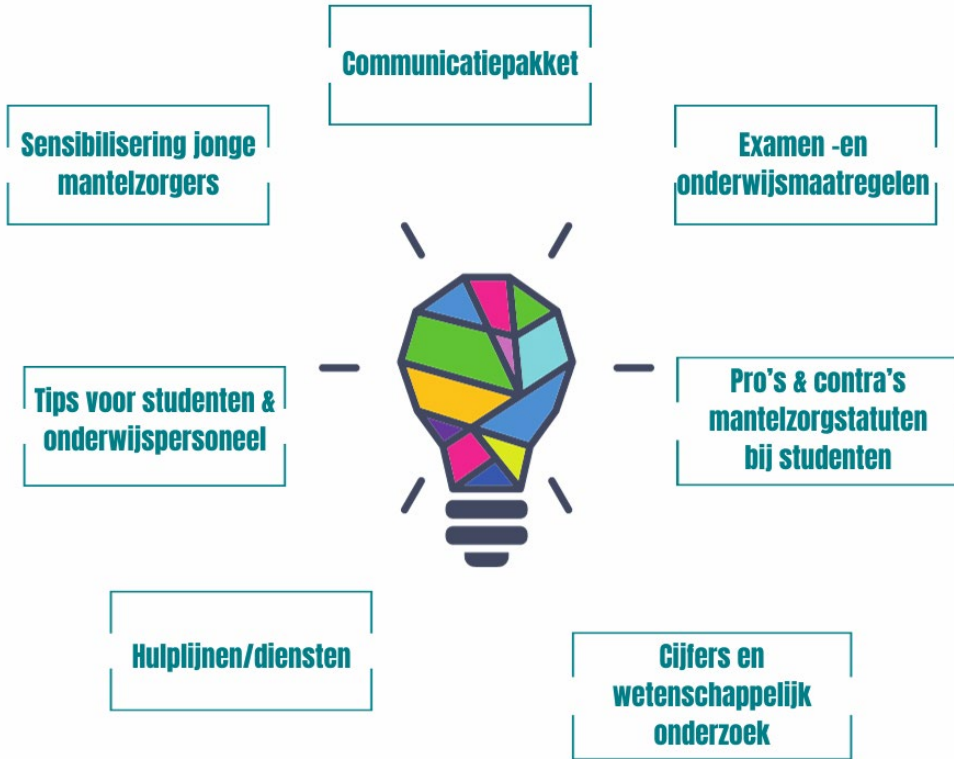

22 – 27 april

steunpunt
mantelzorg

**HO
GENT**

Ontwikkeling inspiratiegids

EVENEMENT VOOR JONGE MANTELZORGERS

Jonge mantelzorgers zijn kinderen en jongeren tot 25 jaar die thuis te maken hebben met een zorgsituatie. Steunpunt Mantelzorg wil deze jongeren met de opbrengst van de Warmste Week samenbrengen. Door hen een fantastische dag te bezorgen, kunnen ze alles even vergeten.

Bedankt voor je steun aan de Warmste Week en Steunpunt Mantelzorg.

**steunpunt
mantelzorg**

De Warmste week (18 – 24 dec)

**steunpunt
mantelzorg** **HO
GENT**

Gratis psychologische hulp voor mantelzorgers

Ben je ouder dan 16, woon je in Gent en zorg je vaak voor een familielid of vriend met een ziekte, een handicap of een psychische kwetsbaarheid? Wordt je mentale veerkracht daarbij uitgedaagd?

Dan is het belangrijk om ook goed zorg te dragen voor jezelf. Via het online platform Bloomup kan je gratis psychologische hulp aanvragen.

steunpunt
mantelzorg

HO
GENT

Er is iets misgegaan

Controleer of u toestemming hebt om dit formulier te openen.

[Technische details](#)

Vaak beseffen studenten nog niet dat ze mantelzorger zijn waardoor we ze moeilijk bereiken.

Hebben jullie suggesties of ideeën?

Studenten geven aan dat ze het moeilijk vinden om met een docent / medestudent / trajectbegeleider... te praten over hun zorgsituatie thuis.

Hoe zouden we deze drempel kunnen verlagen?